

X.A. Qobulov
G.A. Karimova

ILMIY
TADQIQOT
METODOLOGIYASI

O'quv qo'llanma
(magistratura
talabalari uchun)

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

TOSHKENT MOLIYA INSTITUTI

QOBULOV X.A.
KARIMOVA G.A.

ILMIY TADQIQOT METODOLOGIYASI

O'quv qo'llanma

*O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi
tomonidan o'quv qo'llanma sifatida tavsiya etilgan*

Toshkent
"TAHRIRIY NASHRIYOT"
2024

UDK: 001.8

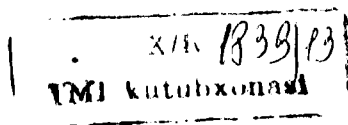
BBK: 72

Taqrizchilar: *Toshkent davlat transport universiteti “Korporativ boshqaruv” kafedrası i.f.d., professor Xashimova N.A. Toshkent moliya instituti “Moliya” kafedrası i.f.n., professor Jiyanova N.E.*

Q52 Qobulov X.A., Karimova G.A. Ilmiy tadqiqot metodologiyasi// *O‘quv qo‘llanma (magistratura mutaxassisligi talabalari uchun) – T.: “Tahririy Nashriyot”, 2024. – 208 b.*

ISBN: 978-9943-9020-0-8

Mazkur o‘quv qo‘llanma oliy ta‘lim muassasalarining iqtisodiy mutaxassisliklar bo‘yicha magistraturasi talabalari va “Ilmiy tadqiqot metodologiyasi” o‘quv fanini o‘rganuvchi talabalar uchun mo‘ljallangan. O‘quv qo‘llanma ilmiy tadqiqot metodlarining, tadqiqotning tashkiliy asoslarining asosiy tushunchalarini ochib beradi. Ilmiy ma‘lumotlarni izlash, to‘plash va qayta ishlash tizimining xususiyatlari, ilmiy ishlarni yozishga bo‘lgan talablar, ixtirochilik masalalarini yechish nazariyasining qo‘llanilishi umumlashgan holda bayon etilgan. Kitobda talabalarning yakka va jamoaviy faoliyatining asosiy shakl va metodlari ochib berilgan. Har bir bobda o‘zini-o‘zi tekshirish uchun savollar berilgan.

© X.A. Qobulov, G.A. Karimova, 2024
© “Tahririy nashriyot” bo‘limi, TMI 2024

KIRISH

Oliy ta'limning zamonaviy davlat ta'lim standartlarida magistrnlarni tayyorlashning asosiy dasturi bo'yicha ilmiy tadqiqotlar metodologiyasi sohasiga bo'lgan kompetensiyani shakllantirish ko'zda tutilgan.

"Ilmiy tadqiqot metodologiyasi" fani bo'yicha o'quv qo'llanma Toshkent moliya institutining "Moliya" kafedrasida ishlab chiqilgan hamda "Ilmiy tadqiqot metodologiyasi" fanini o'rganish jarayonida o'qituvchining pedagogik va talabalarining o'quv faoliyatini tashkil qilish uchun zarur bo'lgan o'quv materiallarini o'z ichiga oladi.

Mazkur o'quv qo'llanma magistratura bosqichidagi talabalar uchun "Ilmiy tadqiqot metodologiyasi" fani bo'yicha yaratilgan o'quv dasturlar asosida ishlab chiqilgan.

"Ilmiy tadqiqot metodologiyasi" kursi milliy va xorijiy olimlarning erishgan zamonaviy yutuqlari asosida ilmiy tadqiqotlarni o'tkazishning asosiy tarixiy jihatlari, nazariy asoslari, texnologiyalari, operatsiyalari, amaliy metodlari va usullari bo'yicha bilimlarni olish va ilmiy tadqiqot mavzusini tanlash, axborot texnologiyalarini qo'llagan holda ilmiy izlanish, tahlil qilish, eksperimentlar o'tkazish, ma'lumotlarni qayta ishlash, asoslangan, samarali yechimlarni olish ko'nikmalariga ega bo'lish imkonini beradi.

"Ilmiy tadqiqot metodologiyasi" fanining paydo bo'lishi ilmiy-texnik inqilobning o'ta tez rivojlanishi, bilimlarning tez yangilanishi, ilmiy va ilmiy-texnik axborotlar hajmining ko'payishidan kelib chiqadi.

Bugungi kunda yaxshi umumilmiy va professional tayyorgarlikka ega bo'lgan, mustaqil ilmiy ijodiy ishga qodir bo'lgan yuqori malakali mutaxassislar ehtiyoj har qachongidan ham yuqori. Ushbu mutaxassislar nafaqat ilmiy ishlanma va tadqiqotlarning yangi metodlarini yaxshi anglay olishi, balki ularning natijalarini ishlab chiqarish jarayoniga tatbiq qilishga qodir bo'lishlari lozim.

"Ilmiy tadqiqot metodologiyasi" fani ilmiy bilishning falsafiy jihatlarni, metodologik asoslarini, ilmiy-tadqiqot ishlarining tuzilmasini va asosiy bosqichlarini o'rganishni o'z ichiga oladi. Mazkur o'quv kursi nazariy tadqiqot metodlarini, ilmiy tadqiqotlardagi modellashtirish masalalarini o'rganadi hamda ilmiy tadqiqotning yo'nalishini to'g'ri tanlashga yordam beradi. Kursni o'rgangach, talabalar ilmiy axborotni izlash, to'plash va qayta ishlashni, shuningdek, eksperimental tadqiqotlarni o'tkazish, qayta ishlash va natijalarini rasmiylashtirishni o'zlashtirib oladilar.

Mazkur fanni o'rgatishdan bosh maqsad magistrantlar tomonidan ilmiy tadqiqotlarni o'tkazish metodologiyasi, dolzarb muammolarni yechishda zamonaviy metodlar va yondashuvlarni qo'llash, "tartib parametrlari"ni ajratib olish sohalaridagi bilimlarni egallash hisoblanadi.

Fanning vazifalari – ilmiy-tadqiqot faoliyatining xususiyatlari to'g'risida tasavvurlarni shakllantirish; ilmiy tadqiqotni barpo qilish prinsiplari va uning ustidagi ishning asosiy bosqichlari to'g'risidagi bilimlarni tizimlashtirish, tartibga solish; ilmiy referatlash va iqtibos qo'llashning asosiy prinsiplari to'g'risida bilimlarni olish; dissertatsiya tadqiqoti aprotatsiyasi va uning natijalarini nashr qilish to'g'risida tasavvurlarni shakllantirish; tugallangan magistrlik dissertatsiya tadqiqoti natijalari bo'yicha himoyaga tayyorgarlik ko'rish, himoya qilish, hujjatlarni rasmiylashtirish jarayonlari to'g'risida bilimlarni olish.